

Ohlédnutí zpět k sexuální asistenci s Tomášem Drábkem a o Centru Paraple

Mgr. Tomáš Drábek měl v roce 2014 svou přednášku v Brně, v divadle Barka, na první veřejné debatě o sexuální asistenci, kde představil svou publikační práci a aktivně se zapojoval do diskuse se svými zkušenostmi, postoji a názory k tématu. Uplynulo 5 let, kdy se Tomáš Drábek najednou stáhl. Na naši reakci, že není moc mediálně vidět, přestože je v této oblasti odborníkem, se zasměje:

„Ano, v širších kruzích vidět spíše nejsem, avšak snažím se být stále v kontaktu s různými kolegy a sledovat, jak se oblast sexuální asistence vyvíjí. Je to dáno mým pracovním vytížením, dřív ten časový prostor byl jiný.“ Tomáš Drábek má největší zkušenosti s osobami s tělesným postižením. K tématu sexuality a partnerských vztahů u osob s handicapem citlivě a odpovědně přistupuje metodickou prací či řešením pomoci konkrétním klientům, uživatelům sociální služby. V roce 2011 vystudoval Husitskou teologickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde získal mimo jiné kvalifikaci jako sociální pracovník.

{articleImage}478{/articleImage}

Více než 17 let pracuje v pražském Klubu vozičkářů Petýrkova, o. p. s. (obecně prospěšné společnosti).

Hlavní náplní této neziskové organizace je zajišťování služby osobní asistence v komplexu 98 bytů zvláštního určení v Praze 11. Komplex bytů zvláštního určení se od klasických panelových domů de facto liší jen tím, že v objektu jsou bezbariérové obecní nájemné byty, ve kterých bydlí lidé se zdravotním postižením. Někteří z nich potřebují pomoc se vstáváním, ukládáním, hygienou, apod. K tomu potřebují osobní asistenty a asistentky.

Tomáš Drábek zde nejprve osm let pracoval v přímé péči, posléze jako sociální pracovník a od roku 2013 jako ředitel a vedoucí služby osobní asistence. V současnosti vykonává již jen funkci ředitele této společnosti.

Zdroj FOTO: Blesk- Robert Klejch (T. Drábek před KVP Petýrkova)

V roce 2018 začal jako metodik sociálních služeb pracovat na zkrácený úvazek v Centru Paraple, o. p. s. Má čtyřletou dceru Zoe. Ve volném čase se věnuje vozičkářskému ragby a hudbě. I když Tomáš Drábek není vidět, je známý svým publikováním. První knihou je publikace z roku 2013 „Partnerský a sexuální život osob se zdravotním postižením“, která byla určena především pro pracovníky odborného sociálního poradenství a je stále dostupná na internetu ke stažení. Druhá knížka vznikla v roce 2014, když Tomáš Drábek spolupracoval s Linkou bezpečí a jako spoluautor knihy „**Děti a jejich sexualita**“ má v knížce svou kapitolu „**Sexualita a partnerské vztahy** u mladých lidí se zdravotním postižením“.

1) Napsal jste publikaci „Partnerský a sexuální život osob se zdravotním postižením“. Kde jste vzal inspiraci?

Od roku 2009 se snažím o šíření informací, které se týkají tematiky partnerského a sexuálního života u lidí s různým typem zdravotního postižení. Jedním z podnětů k této činnosti mi bylo letité působení na

pozici osobního asistenta, kdy jsem se navzájem poznával s lidmi různého postižení a věku, přičemž jsem se nejen při osobní péči postupně seznamoval s pohledem na jejich život, do něhož pochopitelně patří i partnerská a sexuální oblast. Proto jsem se při studiu na vysoké škole zaměřil na toto téma a po bakalářské práci na téma „**Handicap a sexualita**“ napsal i diplomovou práci, kterou jsem psal již s vědomím toho, že je to podkladový materiál pro nějakou případnou další publikační činnost. V roce 2012 jsem dokončil magisterské studium a záhy se mi naskytla příležitost v rámci mé pracovní činnosti diplomku doplnit a směřovat do podoby ucelené publikace.

2) Vystudoval jste ale husitskou teologickou fakultu. Nebyl s tímto tématem na této škole problém?

Byť by to mohl kdejaký laik předpokládat, tak jsem se během přípravy bakalářské i diplomové práce nesetkal s žádným problémem či odsuzujícím přístupem – jak u jednotlivých pedagogů, tak u vedení katedry psychosociálních věd a etiky. Husitská teologická fakulta je myslím velmi otevřené místo s dobrou akademickou úrovní a přistupuje ke studentským aktivitám s potřebným respektem.

{articleImage}475{/articleImage}3) Proč jste tenkrát uvažoval již z diplomové práce sepsat publikaci?

Jednak jsem nechtěl, aby má závěrečná vysokoškolská práce byla sepsaná jen někam do poličky, a tedy zbytečně investovaným časem, a za druhé jsem cítil příležitost, že by mohla být druhým přínosná s výhledem téma dál rozvíjet a případně vydat přímo publikaci, což se mi nakonec podařilo.

4) Co se vám nejvíce na publikaci povedlo?

Přišlo mi důležité nějakou bezplatnou cestou šířit mezi kolegy z oboru sociální práce základní povědomí o problematice partnerských vztahů a sexualitě u lidí s různým zdravotním postižením. Byť jsem se osobně vždy věnoval především lidem s tělesným postižením, což je logicky spojené s mojí profesní cestou, tak jsem se snažil tomu celému věnovat i z pohledu jiných zdravotních handicapů. A takhle nějak to vzniklo. Publikace měla náklad 500 ks.

5) To bylo na tu dobu hodně kusů. Z čeho jste na tuto publikaci čerpal finance?

Ano, náklad 500 ks nebyl úplně malý. Já jsem měl v té době to štěstí, že jsem pracoval na Svazu tělesně postižených v ČR, kde jsem v letech 2011 až 2015 vedl poradnu pro osoby s tělesným postižením na Praze 8. V rámci činnosti na Svazu tělesně postižených jsem mohl pro jeho velikost a celorepublikové působení získat finanční prostředky od Úřadu vlády ČR na tzv. podporu veřejně účelných aktivit občanských sdružení zdravotně postižených. Připravil jsem menší projekt na osvětovou činnost a získal grant, o který jsem si zažádal. Nebylo to nic až tak složitého, protože můj záměr byl zcela jasný.

6) V čem váš záměr spočíval?

Grantový záměr spočíval v tom, že připravím odbornou publikaci k tématu sexuálního a partnerského života lidí se zdravotním postižením, kterou budu následně bezplatně distribuovat všem poskytovatelům služby odborného sociálního poradenství v ČR. Nejednalo se jen o specializované poradny, ale o všechny

služby, které dle registru sociálních služeb avizují možnou pomoc lidem se zdravotním postižením. V té době to bylo přes 300 registrovaných poradenských služeb, přičemž jsem předpokládal, že distribuce bude i na jiná místa, když to bylo celé bezplatné.

7) Jak jste se dostal k Lince bezpečí dětí, a co vedlo Linku bezpečí vydat knížku o sexualitě dětí?

Spolupráce s Linkou bezpečí v roce 2013 byla spojená s mým studiem na Husitské teologické fakultě UK. Pracovnice z naší katedry, Mgr. Sylvie Stretti, která v Lince bezpečí dělala, mě oslovila s nabídkou spolupráce na vydání knížky o sexualitě dětí. Potřebovali někoho, kdo by jim pomohl zpracovat takto specifické téma, proto padla volba na mě. Více o přípravě knihy a celém záměru nevím.

8) Čtete rád knížky a jaké?

Pokud v poslední době čtu, tak popravdě jen odborné publikace, které jsou důležité pro mé pracovní aktivity. Více času mi na knihy nezbyvá. A když už, tak pro oddech otevřu fantasy gamebook.

O Centru Paraple 😊

Centrum Paraple je v posledních letech mediálně nejznámější asi z oblíbeného zábavného pořadu České televize StarDance, kde ve speciálním charitativním dílu taneční páry tančí společně s vozíčkáři – klienty Centra Paraple a výtěžek jde na jeho podporu.

{articleImage}477{/articleImage}

Centrum Paraple je obecně prospěšná společnost založená Zdeňkem Svěrákem a občanským sdružením Svaz paraplegiků. Od roku 1994 pomáhá lidem na vozíku po poškození míchy a jejich rodinám zvládnout těžkou životní situaci. Je to jediná organizace, která poskytuje pobytovou formou komplexní sociální rehabilitaci lidem se získaným poškozením míchy. Ředitelem je David Lukeš, jenž má rovněž poraněnou míchu, způsobenou nešťastným skokem do vody. Krom činnosti ředitele pokládá mj. za důležité šířit osvětu o sexualitě osob s handicapem. Možná i proto s radostí přijal Tomáše Drábka ve výběrovém řízení na pozici metodika kvality sociálních služeb, který rád o své pozici i o Centru Paraple hovořil.

FOTO - ředitel Centra

Paraple David Lukeš s Tomášem Drábkem

1) Co považujete za prioritní v oblasti kvality služeb?

To, co myslí většina lidí a kolegů, včetně Ministerstva práce a sociálních věcí, a to je ochrana klienta, jeho lidskosti, důstojnosti a základních práv. Zní to možná zprofanovaně, ale i nedávno předkládaný návrh velké novely zákona o sociálních službách hodně cílí právě na posílení ochrany klienta. Naši klienti budou v pomáhajícím vztahu vždy ti slabší, byť profesionalita pracovníků může být na vysoké úrovni = tedy i ochrana klienta. Tak ale na mnohých místech je a na mnohých není. To je myslím příklad kauzy

Domova Slunečnice v Ostravě z konce roku 2019. Kvalita je spojená ne se standardy, ne se zákonem, ale ve své podstatě s lidmi. Když jsou tito lidé – zaměstnanci sociálních služeb – dobře metodicky vedení a mají oporu ve svých přímých nadřízených, a tím myslím oporu faktickou, skutečnou, tak svou práci mohou dělat lépe a profesionálně.

2) Jsou zde klienti se získaným nebo vrozeným postižením? Pokud se získaným, po jaký následcích? Asi po skocích do vody, či autonehodách?

Máme klienty pouze se získaným postižením, konkrétně s poškozením míchy, a to jak následkem úrazu, tak následkem nemoci. Řekl bych, že úrazy a nehody nyní ustupují a za poškozenou míchou stojí více nemoci. V loňském roce se poprvé stalo, že byla převaha nově vzniklých poškození míchy díky nemocem, jako jsou míšní nemoci, převážně onkologické nemoci.

3) Jak dlouho klient prakticky čeká na pobyt od podání jeho žádosti?

Promítá se do toho více faktorů. Čekací doba je nyní cca od dvou do 12 měsíců. Musíme zhodnotit životní situaci klienta a naši kapacitu jednotlivých pobytů a personálu. Kvalitní péči jsme totiž schopni zajistit jen určitému počtu osob. Máme tu klienty s lehčím postižením, kteří jsou plně soběstační, a pak i klienty s těžším postižením, kteří potřebují vyšší míru podpory a tím i vyšší kapacitu personálu (jak odbornou, tak časovou).

4) Komu dáváte v žádosti přednost?

Je to propracovaný systém, kvůli celkovému reflektování situace klienta, aby nedocházelo k prohlubování jeho nepříznivé životní situace. Jsou různé faktory, které ovlivňují výběr, resp. upřednostnění klienta. Sociální pracovníce, které se žadatelé o službu jednají, hodnotí podle metodického postupu, v jaké situaci se klient nachází, s čím potřebuje pomoci apod. Dále má na vše vliv samozřejmě časový faktor.

5) Jak „genderově“ tu klienti bydlí?

Máme dvoulůžkové pokoje, zpravidla bydlí společně muži s muži, ženy s ženami. Je dobré si však uvědomit, že se nejedná o běžnou dlouhodobou pobytovou službu typu domova pro seniory – klienti jsou v **Centru Paraple** jen tři týdny. A pokud by z různých důvodů chtěli společně bydlet muž s ženou, již se znají, snažili bychom se jim vyjít vstříc.

6) Máte tu nějaké akce spojené s partnerskými vztahy a sexualitou u klientů?

Máme. Standardně tady v komplexním 18denním turnusu probíhají pro klienty skupinové workshopy na téma sexuality a sexuálního života, které vedou kolegyně z úseku **ergoterapie**. V rámci jiných skupinových aktivit mohou dále klienti společně s psychologem hovořit o svých zkušenostech z partnerských vztahů. Jednou za rok u nás také probíhá speciální program Máma, táta na vozíku, který je zaměřený na téma rodičovství a péče o dítě.

7) Je o to velký zájem?

Určitě ano. Klienti se toho účastní rádi. Snažíme se zajišťovat v týmu i individuální podporu klientů, s několika pracovníky různých odborností – s ergoterapeuty, psychology, zdravotními sestrami.

8) Školíte i zaměstnance?

Ano, proškolení zaměstnanců v rámci interních workshopů zde pravidelně probíhá. Každý pracovník je tady v tématu sexuality a intimity dobře edukován. Někteří kolegové, včetně mě osobně, se tématu v rámci své odbornosti věnují i více do hloubky.

9) Jaký mají na to náhled dle vás?

Myslím si, že se tady přistupuje k sexualitě velmi zdravě, s respektem. V posledních letech je téma sexuality a intimity pro Paraple velmi důležité.

10) Jaký mají klienti ke svému handicapu postoj?

Těžká a velmi individuální otázka. Především většina klientů prožívá trauma. Vznik míšního poškození je vždy náročný životní zlom, bez ohledu na nějaké další věci, které se jim v životě dějí a mohou dít i v jejich partnerském vztahu, v rodině. Je to změna ve většině životních rolí. A postoj klientů je proto pochopitelně různý.

11) Jak jim pomáháte?

Je potřeba s klienty individuálně pracovat a reagovat na jejich situaci s nabídkou pomoci. Podpora klienta se poté může ubírat mnoha různými směry, každý jsme jiný. Součástí týmu je ne jeden psycholog, proto jsme schopni zajišťovat i kvalitní psychoterapeutickou pomoc, mimo jiné třeba v oblasti intimity a partnerských vztahů.

12) Máte nějaké plány v této oblasti?

Ano. Již delší dobu chystáme v Centru Paraple publikaci s pracovním názvem „**Ano, můžeme**“. Na přípravě spolupracuje několik odborníků, včetně kolegyně z organizace Freya, které stály u zrodu sexuální asistence v ČR. Já zde reprezentuji pohled psychosociálního pracovníka. Těším se na to, až se nám dílo podaří dokončit a vydat. Publikace má v pozitivním duchu podpořit sexualitu a intimitu lidí s míšním postižením. A chceme jít hodně do hloubky. V knížce dle všeho půjdeme i do úvah, co se týče substituce sexuálních prožitků, když člověk nemá možnost prožít párovou sexualitu – například v rámci virtuální reality. Uvidíme.

O sexuální asistenci 😊

{articleImage}479{/articleImage}1) Když se ohlédnete zpět, jaký máte nyní názor na sexuální asistenci?

Já, když se nyní v roce 2020 **ohlédnu** a reflektuju, o čem jsem na první veřejné debatě o sexuální asistenci tehdy v Brně hovořil, tak to byly především velké myšlenky, nastíněné cesty a jakási vlastní idea. Jednalo se o různé střípky a poznatky uchopené pod taktovkou „problematiky znalého“ sociálního pracovníka. No, a najednou se mnohé z toho překlápilo do reality. Za to jsem moc rád. V roce 2016 byla založena organizace Freya, která si po vzájemné dohodě s Rozkoší bez rizika vzala pod svá křídla sexuální asistenci a rozvíjela ji dále. Jak jsem se za posledních pět let ohlédl, potěšily mě mnohé události a akce, kde jsme se potkávali, nové kurzy nebo organizace, které jsou zakládány, na podporu a posouvání tohoto tématu.

2) Na debatě v Brně se diskutovalo o termínu sexuální asistent/asistentka. Vy jste byl pro termín intimní. Jak se vám líbí nyní termín sexuální?

Diskuze nad terminologií je pro mě dobou minulou. Což je dobré znamení. Před pěti lety jsem se snažil nějak uvažovat, nyní je pro mě termín sexuální asistent/ka vžitý a jaksi zakořeněný. I co mám příležitost mluvit s kolegy, jsou si myslím vědomi, o čem hovoří. Již se nepolemizuje, jsme mnohem dál za diskusí. Termíny jako sexuální asistenti, sexuální důvěrníci nebo intimní pracovníci si našly své místo, byť postupně. Když jsem psal svou publikaci pro odborné sociální poradenství, byl jsem v kontaktu s Petrem Eisnerem, který mi dával zpětnou vazbu, poté jsme se i potkávali, všichni společně diskutovali terminologii.

FOTO: Veřejná

debata v Brně - 2014

To už jsou myslím skutečně minulé časy. V loňském roce jsem však zaregistroval, že se Petr Eisner podílel na založení Unie sexuálních důvěrníků v České republice, která vznikla i z důvodu potřeby vymezit práci sexuálního důvěrníka vůči sexuální asistenci, což mi přijde pochopitelné a logické – pro mnoho lidí stále nemusí být jednoduché se orientovat v možnostech pomoci a podpory lidem se zdravotním postižením v této oblasti.

3) Co nejvíce oceňujete na práci dalších odborníků v této oblasti?

Každý jeden odborník či organizace má svoje místo, byť každý může jít svou cestou. {articleImage}481{/articleImage} Třeba organizace Freya silně podporuje téma sexuální asistence, která je zde již zakořeněná, a to nejenom jménem, ale prostě reálně funguje. Na práci lidí z Freyi se mi líbí, že se snaží udržet a podporovat nový typ služeb. To se mi zamlouvá, že jdou dál a dál. Petr Eisner zase drží svou dlouholetou praxi v podpoře klientů v sociálních službách, podporuje práci konkrétních zaměstnanců v sociálních službách, především tzv. důvěrníků, a dobře pracuje se sexualitou dle své osy zapojení pracovníka do práce se sexualitou člověka s postižením. Tato osa je strašně elegantní a funkční do dneška.

4) Většina lidí touží převážně po partnerském vztahu než po sexuální asistenci se sexuální

asistentkou či sexuálním asistentem. Co si o tom myslíte?

Já málokdy řeknu slovo sexualita, aniž bych to doplnil o další slova, protože by to bylo zkrátka omezené. Vždy je vedle podpory prožívání sexuality důležitá také **podpora partnerských vztahů a rodičovství**. Jistě nejen moje přání je, aby všichni lidé se zdravotním postižením, kterým pomáháme, prožívali párovou sexualitu v rámci intimních partnerských vztahů. Sexuální uspokojení, autoerotika, to jsou důležitá témata, avšak jen jakási výseč. Je potřeba, aby se smazávaly rozdíly mezi lidmi s handicapem a bez handicapu. Je důležité, aby lidé s handicapem mohli prožívat co nejvíce běžný život. Aby se mohli potkávat, navazovat přátelství, mohli prožívat partnerský vztah a měli možnost mít i párovou sexualitu. Avšak mnohdy to nejde. Je proto fajn, že existuje možnost v interakci objevovat vlastní sexualitu, a věřím, že pro mnoho lidí je důležité, že tu možnost mají – třeba i díky službě **sexuální asistence**.

5) Co se vám v projektu sexuální asistence líbí?

Líbí se mi, že se o téma sexuální asistence zajímá více lidí a organizací. Jsem přesvědčený, že se téma sexuální asistence posouvá vpřed, že jde o reálnou pomoc stovkám lidí, kteří ji skutečně využívají. To celé je posíleno díky práci sexuálních důvěrníků nebo dobrou praxí v různých sociálních službách, jako je tomu například zde v Centru Paraple. Více lidí, více služeb, to je více možností, více odborných informací a diskuze. A ta pestrost se mi líbí.

6) Jak jste na sexuální asistenci tehdy nahlížel z pozice sociálního pracovníka?

V roce 2014 jednou z mých myšlenek sociálního pracovníka bylo, že je málo míst, kde se lidem se zdravotním postižením dostane nějaké faktické podpory, co se týče odborné a specializované péče a pomoci. Uváděl jsem, že je potřeba síť pomoci rozšiřovat do širokého pole sociálních služeb, proto jsem se také snažil přispět svou publikační činností a **edukací kolegů**. V roce 2014 jsem říkal, že nejvhodnější sociální službou, kde může probíhat podpora partnerských vztahů a prožívání sexuality u lidí se zdravotním postižením, je služba sociální rehabilitace, která pro to má největší předpoklad. No, a po několika letech se mi tato úvaha díky mému aktuálnímu působení v Centru Paraple potvrdila.

7) Ve své publikaci uvádíte, že není dostatek kvalitních odborníků, zejména sexuologů. Změnila se nějak situace podle vás od té doby?

Situace se bohužel moc neposunula. Jsem stále přesvědčen, že dosud není dostatek specializovaných **sexuologů v ČR** nebo lidí ve zdravotnictví, kteří by mohli kvalitně s potřebnou znalostí a zkušenostmi napomáhat lidem se zdravotním postižením s prožíváním jejich sexuality a intimity. Jsem moc rád, že jsem měl v roce 2009 možnost konzultovat svou bakalářskou práci s MUDr. Jiří Mellanem a získal tak cenné připomínky z jeho praxe v sexuologických poradnách pro lidi se zdravotním postižením.

„Základním problémem je skutečnost, že není dostatečný počet kvalitních odborníků, zejména z řad sexuologů, kteří by byli schopni poskytnout odbornou poradenskou činnost v otázkách sexuálních dysfunkcí plánovaného rodičovství nebo osamocení.“

Zdroj: Partnerský a sexuální život osob se zdravotním postižením, Tomáš Drábek, 2013, str. 29

8) A co pro vás znamená projekt sexuální asistence nejvíce?

Pro mě sexuální asistence byla a bude vždy **důležité téma**, které je spojené s mým zaměstnáním a profesí. S tématem sexuální asistence pohnulo v České republice několik málo lidí, kterým **bych chtěl** v závěru našeho rozhovoru **upřímně poděkovat**. Věřím, že i trocha mé vlastní práce byla k užitku.

*Za poskytnutí rozhovoru Mgr. Tomáši Drábkovi **DĚKUJEME** a vážíme si toho!*

Zdroj FOTO-titulní strana: Blesk-Robert Klejch

Rozhovor zpracovala: Petra Lecnarová, DiS.

Vytištěno z: <http://www.sexualniasistence.cz/ohlednuti-zpet-s-tomasem-drabkem-o-sexualni-asistenci-a-centru-paraple/>